І чужому научайтесь,

Й свого не цурайтесь...

Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
HEnderson 4-0237
УНСоюз: HEnderson 5-8740
Тел.: з Ню Йорку:
BArcly 7-4125
УНСоюз: BArcly 7-5337

РІК LXVIII. Ч. 229. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 4-го ГРУДНЯ 1962 6 ЦЕНТІВ — 6 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, DECEMBER 4, 1962 No. 229. VOL. LXVIII.

ЗАПОВІДАЮТЬ ПРОМОВУ ПРЕЗИДЕНТА ПРО ГОСПОДАРСЬКИЙ СТАН УНІЇ

Ню Йорк. — Президент Кеннеді обговорюватиме стан економіки цієї країни в промові на зборах Економічного Клюбу в Ню Йорку, що відбудуться 14-го грудня. Та промова дозволить оцінити ту економічну програму, яку Президент предложить 88-му Конґресові у промові Про стан Унії в січні 1963 року. Президент вже давніше заявляв, що він плянує зменшити прибуткові податки, але не сказав, на скільки він хотів би зменшити прибутки федеральної скарбниці. Економічний Клюб в Ню Йорку вислав був вже давно запрошення до Президента, і сподівалися, що Президент промовлятиме аж в березні 1963-го року, і згода Кеннеді промовляти до представників американської економіки вже в грудні цього року є великою несподіванкою, і тому всі цікавляться, що скаже Президент про економіку ще перед економічним звітом в Конґресі. Зацікавлення цією промовою тим більше, що Кеннеді буде першим президентом ЗДА від часів В. Г. Тефта, який під час свого урядування в Білому Домі промовлятиме на зборах Економічного Клюбу. Президент Кеннеді 13-го листопада 1961-го року вислав свого брата, головного прокуратора Роберта Ф. Кеннеді, який запевнив промисловців, що уряд прихильно ставиться до бизнесменів. В тому Клюбі промовляли вже члени кабінету Кеннеді — секретар скарбу Даглес Діллон і секретар праці Артур Дж. Ґолдберґ. Принявши запрошення Клюбу, Президент ствердив, що він не тільки погоджується на те, щоб його впродовж півгодини випитували про різні економічні проблеми. Президент погодився, щоб ці запити були якнайрізнородніші, бо на прийнятті будуть 2 000 гостей із бизнесових, фінансових і промислових кол. Прийняття відбудеться в готелі Валдорф - Асторія, предсідником зборів буде колишній секретар армії Кеннет С. Роялл.

ЗДА випустили 15-ий підводний атомовий човен „Генрі Клей"

Нюпорт Нюз, Вірджінія. — Фльота випустила новой, вже 15-ий атомовий підводний човен, який може випускати атомові ракети „Поляріс". Цей човен важить 7 000 тисяч тонн і називається „Генрі Клей", на пам'ятку державного мужа з часів перед громадянською війною. Новий човен охрестила правнучка по Генрі Клею, пані Ґрін Б. Ґібсон. Головну промову виголосив президент коледжу у Вілліямсбурґу д-р Дейвіс Паскал, який сказав, що різниця між світом Клея і теперішнім є тільки кількостева, а не якостева. „Небезпека для волі є тепер ґльобальна і засоби для її знищення є тепер на тисячу разів більші, як тоді". Це шостий атомовий човен, спущений на воду в Корабельні Нюпорт Нюз.

Корпус Миру плянує висилати найбільше добровольців до Латинської Америки

Вашингтон. — Директор Корпусу Миру — Сарджент Шрайвер, заявив в інтерв'ю, що відтепер більше добровольців працюватимуть в країнах Латинської Америки, бо в тому напрямі змінилася політика Корпусу Миру. Донедавна найбільше добровольців працювало в країнах Далекого Сходу і Африки. Але Шрайвер додав, що здійснювання цієї нової політики залежатиме від того, чи новий 88-ий Конґрес признає Корпусові миру потрібні фонди. Директор Корпусу Миру сказав, що президент Кеннеді заохотив провід Корпусу, щоб якнайбільше добровольців висилати до держав Латинської Америки, бо там влітї цього року виявилося велике заінтересування програмою Корпусу Миру. Спочатку там із недовірою ставилися до цієї ідеї і називали цей Корпус ще однією „американською видумкою". Але тепер Корпус Миру здобуває собі популярність в державах Латинської Америки і місцеве населення з любов'ю відноситься до добровольців. Директор Корпусу Миру Шрайвер в середу 28-го листопада промовляв в Ню Йорку до еспаномовних проповідників, заохочуючи юних американців, які знають еспанську або португальску мову до праці в Корпусі Миру. Цей Уорпус має обслуговувати 4 головні райони: Далекий Схід, Близький Схід, Південна Азія і Африка та Латинська Америка.

Помер кол. міністер УНР проф. І. Кабачків

Ню Йорк. — В минулу неділю 2-го грудня ц.р. помер в одному з нюйоркських шпиталів після довгої недуги Іван Максимович Кабачків, один із найстарших живучих ще членів державної верхівки Української Народної Республіки з р.р. 1917-21. Покійний був визначним економістом і правником, державним контролером УНР від самого початку її існування, був членом Української Центральної Ради та одним із будівничих відродженої української держави після вибуху революції в 1917 р. Народився 6 жовтня 1874 р., ото ж помер на 89-му році життя. Від 1920 року знаходився на еміґрації. Був доцентом Високого Педагогічного Інституту в Празі, потім професором Українського Вільного Університету. Написав багато наукових творів з ділянки економії, фіскальної політики та бюджетознавства. Зокрема був автором високошкільного підручника політичної економії та видав працю про податкову систему в СССР. Був одним з найкращих фахівців цих справ та втішався загальною пошаною як учений і людина надзвичайно скромна і мила. Був дійсним членом УВАН.

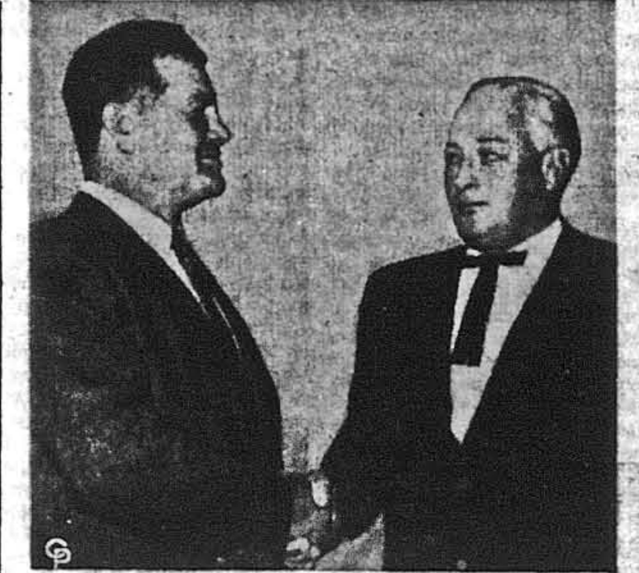
В АМЕРИЦІ

● **7-річний хлопчик із Каліфорнії** Скотт Пітер Тирнер написав листа до президента Кеннеді, в якому нарікав на те, що діти не мають місця на забаву, бо вільні площі забирають міста під нові будови. Президент передав цього листа секретареві внутрішніх справ Стюартові Юдоллові, який відписав каліфорнійському хлопцеві, що уряд має широку програму побудови забавових площ і парків, де люди могли б відпочивати.

● **Є надія, що славний образ** Леонарда да Вінчі, який зберігається в Люврі у Франції, мають вже в найближчому році привезти до ЗДА, і його тут будуть виставляти в Національній Галерії у Вашингтоні, і в Метрополітальному Музеї в Ню Йорку.

● **Аж тепер прийшло до кінцевого** підрахунку голосів, згідно з яким оголошено, що на губернатора Міннесоти перевибраний Елмер Л. Андерсен — республіканець. Але його противник, демократ Карл Ф. Ролваат заявив, що він жадатиме ще одного підрахування голосів. Андерсен дістав рільше 142 голосів.

НОВИЙ РЕСПУБЛІКАНСЬКИЙ СЕНАТОР З НЮ МЕКСІКО

Новий губернатор стейту Ню Мексіко Том Болек (з правого боку) ґратулює новому сенаторові цього ж стейту Едвінові Л. Мечемові, який став республіканським сенатором на місце померлого недавно сенатора - демократа Деніса Шавеза. Мечем був досі губернатором стейту Ню Мексіки і зрезиґнував сам із цього становища в користь свого заступника Тома Болека, який і зараз же призначив Мечема на сенатора. Із призначенням Мечема на сенатора кількість республіканських сенаторів у Сенаті збільшилася із 36 до 37.

Армія зменшує 8 дивізій резерви і ґвардії до стану бригад

Вашингтон. — Департамент оборони має в найближчому часі повідомити, що переводиться давно заплянованy реорганізацію армійської резерви і крайової ґвардії тим способом, що 4 дивізії армійської резерви і стільки ж дивізій Крайової Ґвардії будуть зменшені до стану бригад. Стан дивізії виносить коло 15,000 вояків, а стан бригади становитиме тільки 4,500 резервістів. Тепер є 27 дивізій Крайової Ґвардії і 10 дивізій армійської резерви, і по 4 дивізії в тих резервах будуть замінені на бригади. Конґрес є проти такого зменшення резерв армії і крайової ґвардії, але уряд президента Кеннеді, і давніше уряд президента Айзенгавера був за те, щоб зменшити стан резерви армії і крайової ґвардії. Департамент оборони вимагає, щоб збільшити фізичні, умові і вишкільні умови при прийнятті до резерви армії або крайової ґвардії. Сподіваються перевести зміни перед літом наступного року, щоб можна було переводити вишкіл вже в нових з'єднаннях.

„Марінер 2" згідно з пляном летить до Венери

Вашингтон. — Крайова Аеронавтична Адміністрація повідомляє, що випущений в напрямі до Венери „Марінер 2" летить до своєї цілі згідно з пляном і в дні 14-го грудня летітиме попри Венеру у віддалі 20 000 миль. Ця віддаль дозволить робити доволі точні світлини і пересилати їх на Землю. Будуть це перші світлини і обсервації тієї планети з такої близької віддалі. Космічна Адміністрація повідомляє, що радіові сиґнали кабіни є добре передавані, і що наукові прилади функціонують правильно. Ці інструменти мають подавати інформації про космічний пил, магнетичні поля і солярні гази під час того, як кабіна є ще далеко від Венери. 447-фунтова кабіна в дні 1-го грудня була віддалена від Землі на — 25 500 000 миль. Вона летить із швидкістю 80 213 миль на годину.

З ініціятиви НТШ вшановано в Ню Йорку ред. Василя Мудрого

Василь Мудрий

Ню Йорк. — В суботу 1-го грудня з ініціятиви Наукового Товариства ім. Шевченка, українська громада в Ню Йорку вшанувала 70-ліття життя і 50-річчя праці визначного українського політичного і громадського діяча, дійсного члена НТШ ред. Василя Мудрого. Історично - філософічна Секція НТШ влаштувала Наукову конференцію, на якій керівник цієї секції проф. д-р Матвій Стахів виголосив доповідь на тему „Наукова і публіцистична діяльність Василя Мудрого", а адв. Роман Олесницький доповідав на тему „Національно - громадська і політична праця Василя Мудрого". Наприкінці того засідання відчитано кільканадесять листовних привітів. Після короткої перерви, у великій залі Українського Народного Дому відбувся бенкет, що на ньому тостмайстром був адв. Роман Олесницький. Привітальні промови виголосили президент НТШ проф. д-р Роман Смаль-Стоцький, президент УНР в екзилі д-р Витвицький, в.-президент УКК Йосип Лисогір, д-р Ярослав Падох від УНСоюзу, п. Кізима від УРСоюзу, ред. Іван Кедрин від Спілки українських журналістів в Америці, „Свободи" і „Червоної Калини", д-р Мирослав Прокіп від Закордонного Представництва УГВР, адв. Михайло Пізнак від ЗУАДК, Ю. Ревай від „Самопомочі", д-р М. Стахів з закликом до Ювілята, щоб він написав спомини, д-р Мирон Зарицький від Лікарського Товариства, інж. Іван Жуковський від організації буковинців, інж. проф. Петро Андрусів від Об'єднання українських мистців, Іван Базарко від Об'єднаного К-ту організацій Ню Йорку, ред. Ст. Галамай від ООЧСУ, адв. Юрій Волинець від Українсько - американських ветеранів, д-р Василь Вишиваний від Т-ва Дністер, д-р Михайло Шахнович від УНДО і проф. Михайло Осінчук — як шкільний товариш Ювілята. Наприкінці ред. Василь Мудрий у зворушливих словах подякував Науковому Товариству та всім організаціям і окремим особам за влаштування йому того вечора, від якого він сам відмовлявся. На обидвох імпрезах разом з ред. Василем Мудрим була приявна його дружина Ярослава.

У Тант обраний на генерального секретаря Об'єднаних Націй

У Тант — затверджений на пості генерального секретаря Об'єднаних Націй.

Об'єднані Нації. — Дотеперішній діючий генеральний секретар Об'єднаних Націй, 53-річний бурмійський дипломат У Тант був обраний в минулу п'ятницю 30 листопада на генерального секретаря тієї організації терміном до 3 листопада 1966 року. Вибір на Генеральній Асамблеї ОН відбувся в три і пів години після того, як цю кандидатуру одноголосно порекомедувала Рада Безпеки; в Генеральній Асамблеї 109 голосів було „за", ніодного проти, а одна членська держава (Гондурас) була неприявна. В промові, в якій У Тант прийняв вибір, він потвердив свою, приписану чартером ОН присягу, в якій м. і. кажеться, що генеральний секретар не може приймати в ніякій справі диктат від будь-якої членської держави. У Тант є наступником трагічно загинулого в летунській катастрофі Даґа Гаммершилда 19 вересня 1961. Обрано У Танта на „діючого" генерального секретаря 3 листопада 1961. Адміністраційно - буджетова комісія ОН запропонувала підвищення платні У Тантові річно з 20,000 дол. до 27,500 дол. та на репрезентаційні видатки з 20,000 до 22,500.

Вселенський Собор продовжує наради — Здоров'я Папи покращало

Рим. — Вселенський Собор нараджується над декретом „Де Екклезія" — „Про Церкву", проєкт, якого охоплює 11 розділів і 90 сторінок тексту. Праця над цим декретом не буде закінчена перед суботою 8-го грудня, коли Собор має бути перерваний на 9 місяців, до вересня 1963 р. На церемонії закінчення цієї першої сесії Собору має бути приявним також Папа Іван XXIII, у стані здоров'я якого прийшла поправа. Він встає щоденно на дві-три години з постелі і стежить з фотеля за телевізією. Однак він є під постійним доглядом лікарів. В мин. неділю благословив з вікна своєї кімнати 20.000 народу на площі св. Петра.

На Аденауера натискають, щоб він призначив свого наступника

Бонн. — На понеділок і вівторок 3 і 4 грудня ц. р. скликано засідання парляментарної фракції керівної Християнсько - демократичної партії в справі наступництва на становищі канцлера після того, як того становища зречеться 86-літній Конрад Аденауер. Лідер тієї парляментарної фракції кол. міністер закордонних справ Гайнріх фон Брентано заявив Аденауерові, що коли він сам не призначить тепер свого наступника, то треба сподіватися вибуху в недалекій будуччині нової урядової кризи, куди ґрізнішої, як теперішня. Теперішня криза злагіднена після того, як міністер оборони Франц Йосиф Штравс сам погодився вийти з уряду Аденауера. Нового уряду покищо ще не призначено. Християнсько - демократична партія вбачає нового канцлера в особі міністра господарства і віце-канцлера, д-ра Людвіґа Ергарда, якого проте Аденауер не долюблює і його кандидатури не підтримує. Аденауер не сказав ще, коли він зречеться. Він заявив був тільки, що він зробить це перед новими парляментарними виборами в 1965 р. Його співпартійці настоюють, щоб він зрікся в перших місяцях 1963 року. Тим часом не виключають, що прийде до коаліції Християнсько - демократичної партії з Соціялістичною на місце Вільно - демократичної.

Д-р Е. Жарський далі очолює СУАСТ-Схід

Ню Йорк, 1-го грудня. — Союз Українсько-Американських Спортових Товариств, який є делеґатурою Української Спортової Централі Америки і Канади на сході ЗДА, відбув свої річні звичайні Загальні Збори в приміщенні УНДому в Ню Йорку. Представники восьми Товариств вислухали вичерпних звітів з широкої діяльности СУАСТ в минулому році та одобрили працю управи провідної спортової організації українців на сході. Збори вибрали одноголосно на пропозицію комісії матки нову управу СУАСТ, на чолі якої станув дотеперішній голова д-р Едвард Жарський. На цих Зборах, якими проводила президія в складі: д-р Е. Жарський, С Конашевич і Л. Штинда, обговорено багаво актуальних справ спортової діяльности та однозгідно начеркнено дальші напрямні і пляни праці СУАСТ та його членів, українських спортових товариств і спортових секцій молодечих організацій.

На надзвичайних Загальних Зборах Українського Спортового Клюбу, які відбулися в Ню Йорку 1-го грудня, затверджено зміни статуту згідно з обов'язуючими стейтовими законами та вибрано Раду Директорів Клюбу в складі 45 осіб, головою якої є дальше д-р Ярослав Восвідка. Рада Директорів має вибрати з-поміж себе голову та других членів Управи Клюбу на своєму першому засіданні

З'їзд педагогів і опікунів „Рідних Шкіл" відбудеться у Клівленді 8-го і 9-го грудня

Клівленд. — Заходом Організаційного Комітету Школи Українознавства при Товаристві „Рідна Школа" у Клівленді і під патронатом Шкільної Ради УККА відбудеться в днях 8 і 9 грудня ц. р. у Клівленді педагогічна конференція Шкіл Українознавства західньої округи Шкільної Ради УККА та з'їзд представників Товариств „Рідна Школа" — опікунів шкіл та керівників батьківських гуртків. Організатори передбачають приїзд делеґатів з українських осередків у Шикаго, Дітройті, Омага, Міннеаполіс, Бофало, Йонґставн, Кентон, Лорейн та інших. На порядку нарад педагогічної конференції будуть справи організаційні, програмові, методики, підручників, курсів та ін. Опікуни шкіл українознавства обговорюватимуть справи батьківських гуртків, фінансові, допомоги Шкільній Раді УККА, поширення рідношкільної ідеї, співпраці з молодечими організаціями та ін. Товариство „Рідна Школа" й організаційний комітет цієї конференції і з'їзду очолює проф. К. Мельник.

ПЕРЕДБАЧАЮТЬ ПЕРІОД СПОКОЮ В МІЖНАРОДНІЙ СИТУАЦІЇ

Вашингтон. — В міжнародній ситуації настане довший період спокою і затишшя — передбачають західні та зокрема американські коментатори, підсумовуючи висліди кубинської кризи, яка, зрештою, не закінчилась до того часу, поки існує там режим Фіделя Кастра. Але з факту відкликання Москвою своїх ракет з Куби та бойових літаків — що має статися в найближчому часі — американські провідні кола дійшли до переконання, що Совєтському Союзові залежить на мирі — з уваги на його внутрішні економічні труднощі та неспокій в міжнародному комуністичному таборі, зокрема на напруження між Москвою і Пейпінґом. У зв'язку з поменшенням економічної, політичної і військової допомоги збоку Москви Кубі Фіделя Кастра можна здогадуватись, що Совєти на перший плян своєї дипломатичної і пропаґандивної акції висунуть знову Берлін, однак знову таки є такій лише формі, щоб не доводити до безпосередньої загрози нової світової війни. Тому згадані коментатори передбачають, що й на німецько - берлінському відтинку холодної війни прийде розмірно довший період затишшя, виповнений тільки новою серією затяжних дипломатичних розмов. Заповідають, що ті розмови будуть відбуватися однаково у Вашинґтоні з совєтським амбасадором Михайлом Дорниніним, як у Москві між тамошнім міністром закордонних справ Андреєм Громиком та американським амбасадором Фой Колером. Анастас Мікоян, який в минулу суботу відлетів з Вашинґтону до Москви, давав пророчисто зрозуміти президентові Кеннеді і державному секретареві Діновi Раскові, що він не уповноважений до вирішування будь - яких спірних проблем та що проте Совєтський Союз бажає собі продовжування розмов з Зєдиненими Державами про всі актуальні міжнародні проблеми. У Женеві будуть продовжуватись наради над можливістю підписання договору про припинення атомових експериментів та започаткування роззброєння. Однак західні коментатори є песимістами, коли мова про позитивну розв'язку будь-котрої з цих проблем.

На індійсько-китайському фронті тиша, — Гарриман вернувся до ЗДА

Ню Делі. — Індія відкинула офіційно умови, що їх комуністичний Китай запропонував для проголошення перемир'я і розпочаття переговорів про визначення тривких кордонів між тими двома країнами. Індійська нота стверджує, що коли б прийнято пропозицію щодо відкликання на 12½ милі військ з кордонної лінії, яка була в 1959 році, то за комуністичним Китаєм залишиться кругло 15.000 кв. миль індійської території, зайнятої китайським військом. Тому Індія настоює, щоб привернено назад лінію з-перед 8 вересня 1962 р., себто з-перед останнього збройного наступу китайців. Китайська відповідь заперечує індійським твердженням. 1 грудня комуно - китайські війська буцім-то почали відходити дещо назад. Невідомо, чи вони не відновлять наступу, якщо індійці, замість відтягнути свої війська, почнуть займати опорожнені території. Коментатори вважають, що „лагідний" тон обох нот виключає швидке відновлення боїв. Тим часом американська місія, яка їздила до Індії під проводом Аверелла Гаррimана, вернулась до ЗДА. Гарриман дивиться оптимістично щодо виглядів на індійсько - пакистанське замирення в справі Кашміру, але західня преса того оптимізму не поділяє. Індійський прем'єр Неру заявив у парляменті, що зміна теперішнього стану в Кашмірі, що його дві треті є в руках Індії, була б „шкідливою". Та заява викликала нову бурю в Пакістані. Внаслідку негайної інтервенції Гарримана і британського міністра Дункана Сандиса Неру зм'ягчив ту свою заяву, ствердивши, що він не змінив свого становища, щоб „без ніяких передумов і застережень" повести індійсько - пакистанські переговори в справі Кашміру.

Совєти не вишлють літаків Індії

Москва. — Совєтський Союз рішив „стриматися" з висланням Індії обіцяних 16 бойових літаків типу МІҐ-21. Щоб осолодити ту гірку пігулку й розчарування, совєтський уряд заявив одночасно, що він продовжуватиме економічну допомогу для Індії та подекуди й військову допомогу, як ось напр. щодо будови фабрики літаків, де можна б будувати літаки типу МІҐ. Ця фабрика має бути готова за — три роки. Тим часом Совєти будують в Ранчі в провінції Бігар фабрику важких машин, рафінерію в тій самій провінції та фабрику гірничих машин. Деякі індійські наївні оптимісти сподівалися, що СССР докаже свою „прихильність" Індії дотриманням обіцянки даної раніше, заки комуністичний Китай напав збройно на Індію, та доставить їй оті бойові літаки. Очевидно, що спори між Москвою і Пейпінґом не йдуть так далеко, щоб Москва явно задемонструвала себе по стороні Індії.

У СВІТІ

● **Англійська княжна Александра**, кузенка королеви Єлисавети II, виходить заміж за Анґуса Джемса Бруса Оджілві, сина лорда. Княжна Александра з Кенту є 12-та на листі кандидатів до британського престолу. Її батько був братом короля Юрія VI. Вона має тепер 26 років. Її наречений був ґвардійським старшиною та скінчив Оксфордський університет.

● **В Альжирі** заборонено комуністичну партію, але не застосовано ніяких репресій проти їхніх лідерів та покищо залишено ще комуністичну газету. Альжирський „соціялістичний" режим є не так ворожий до комунізму, як радше змагає до однопартійного тоталітаризму, в якому нема місця на ніякі інші партії, як тільки урядова партія Фронту Визволення.

● **В Японії** Соціялістична партія перевела свій з'їзд, на якому відбулися палкі спори над майбутніми напрямними партії. Вправді скинено партійного секретаря Сабуро Еду внаслідку бурі довкола його проєкту радикальних змін у партійній програмі і тактиці із зворотом „направо", але новим секретарем став знову „поміркований" Томомі Наріта. Соціялісти є другою найсильнішою партією в Японії і мають 144 послів у парляменті.

● **На прийнятті в альбанській амбасаді в Пейпінґу** комуно - китайський міністер закордонних справ маршал Чен-І пророчив, що „всі ворожі затії проти Альбанської Народньої Республіки призначені на заґин". На тому прийнятті не було ніодного совєтського „достойника" ані журналіста і тільки другорядні представники східньо - европейських сателітів. Зате з'явилась „ін корпоре" вся комуно - китайська еліта.

● **В комуністичному Китаї** закрито що едва совєтські консуляти: в Урумчі (Тихві) і в Інінґу (Кульді), в китайській провінції Сінкіянґ, сумежній з Совєтським Союзом. Раніше закрито консуляти в Шанґаї і Харбіні. Це вважається дальшим виявом прохолодження совєтсько - китайських взаємин.

СВОБОДА SVOBODA
Український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Знову прогаяна нагода

З кожним днем чимраз виразніше виявляється, що передчасними були надії деяких оптимістів про нібито успішне закінчення кубинської кризи, заманіфестоване відкликанням морської бльокади та зосередженої проти Куби збройної сили. Ввесь успіх Америки в кубинській кризі зводиться насправді до того, що Хрущов і Кастро потерпіли на престижі, — що вийшла на яв нижчість совєтської збройної сили супроти американської і що змінились у користь Америки настрої в південно - американських країнах. Але тільки й цього. Праджерело цієї кризи й база для дальшого встрявання Москви у Західню гемісферу залишились незмінними: існування на Кубі комуністичного режиму Фіделя Кастра. Те, що Хрущов признався, що він і його дипломати брехали, і що він погодився забрати з Куби ракети та бомбовики, це, безумовно, компромітація московського диктатора і поличник для Кастра. Але це тільки морально - політичний успіх Америки на дуже короткий час. Ми є свідками упертих заходів Москви і Гавани, щоб погане враження з тієї компромітації затерлося, щоб втрачене обличчя привернути, щоб морально - політичну невдачу надолужити і щоб по суті перекреслити ввесь баланс, осягнений Америкою її первісним рішучим жестом.

Ця совєтсько-кубинська гра виявилась яскраво у тритижневому перебуванні на Кубі Анастаса Мікояна, у безконечних нарадах і переговорах американських і совєтських дипломатів на терені Об'єднаних Націй і, врешті, понад тригодинній розмові президента Кеннеді з тим же Мікояном в минулий четвер. Який контраст між смиренною заявою Хрущова з 21-го жовтня цього року про згоду забрати з Куби всі роди офензивної зброї і теперішнім підтримуванням Москвою гумористичної "вимоги" Фіделя Кастра, щоб міжнародна комісія перевіряла не тільки терен Куби, чи не заховано там ракет, але й американську територію, чи не вишколюється там вояків і революціонерів проти режиму Кастра. Нікіта Хрущов, погодившись на міжнародну контролю на Кубі, не запитуван навіть Кастра про його згоду, і цим ствердив нижчий сателітний і другорядний характер Куби. Раптом той же Хрущов вбачає в Кубі рівнорядну із З'єдиненими Державами країну, міжнародна контроля якої повинна бути зрівноважена такою самою контролею в — Америці.

Совєти і під їхнім диктатом Кастрова Куба зволікають з виконанням обіцянки щодо міжнародної контролі, яка має ствердити, чи Куба не являє собою загрози, як совєтська військова база і центр експорту комуністичної революції на Південну Америку. Навіщо їм спішитись, коли й так ЗДА зняли бльокаду й відкликали свої збройні сили і коли треба тільки ще добитись урочистої деклярації американського президента, що ЗДА не будуть переводити інвазії проти Куби і не сприятимуть такій інвазії з будь-якого боку! Вся енергія Москви й Куби звернена тепер на те, щоб саме таку декляpацію мати і нею припечатати не успіх, а — нову політичну прогру Америки.

Прогайновано, змарновано знамениту нагоду до ліквідації кастрівського режиму. Всі південно - американські країни заявили свою солідарність із ЗДА, всі країни НАТО приєдналися до політики ЗДА проти Куби. Треба було використати той психологічний і політичний момент для зліквідування режиму Кастра, коли СССР напевно був би обмежився лиш словесними протестами. Змарновано таку саму нагоду, як вона була в часі Мадярської революції чи в часі здвигнення берлінського муру. Розмовами з мікоянами, зоріними і громиками не усунути Кастра, не запевнити безпеки Західній гемісфері.

На вершинах забріханости

Одним з основних чинників у насильній побудові комунізму і встановлюванні совєтського ладу на землях, окупованих Москвою, було, крім адміністраційного і судового терору, також донощицтво, що його піднесено на рівень найбільшої комуністичної чесноти, а то й геройства. Це найбільш ганебне й засуджуване поряд із зрадою власної країни чи народу явище розвинулося в Совєтському Союзі в офіційний культ. Дітям-донощикам, таким, як Павлік Морозов, що видавали на смерть власних батьків, ставлено пам'ятники, прославлювано їх як героїв, як „символ мужности і непідкупства".

Останнім часом хрущовський режим, намагаючись регабілітувати себе від заподіяних ним же самим у великій частині злочинів, пробує іспірувати світовій опінії наявність нібито основних змін у совєтській дійсності, виникання нових тенденцій, які мали б свідчити про те, що і компартія і уряд хочуть остаточно порвати із „ганебним культом особи Сталіна", в тому числі й з донощицтвом. Для цієї мети лянсується в закордонній пресі вірші Євтушенка із декляраціями, що він, мовляв, намагається говорити завжди правду і ніколи не писав доносів; дозволяється старенькому Рильському громити у віршах наклепників і чекати часу, коли зникне „наклепника останнього ім'я"; не забороняється вчителям засуджувати „прикре явище донощицтва" в школі й поза школою.

За одну з таких спроб регабілітації комуністичного режиму від донощицтва треба вважати спрепароване, мабуть, зумисне для одурення наївного Заходу повідомлення, що з московської філії Спілки письменників СССР виключено літературного критика й історика літератури Якова Єфимовича Ельсберга за те, що він був донощиком в період культу особи Сталіна, і що внаслідок його обвинувачень попало в тюрму багато осіб. Це повідомлення, надруковане в якомусь ближче невідомому московському літературному журналі, передано для використання закордонним журналістам ще й до того з „неофіційним" натяком, що в переведенні слідства проти Ельсберга кооперували правління Спілки письменників і органи безпеки.

Виключення Ельсберга — цілком відокремлений факт, і воно не може бути ніяким доказом на те, що теперішні кремлівські самодержці хочуть зліквідувати ганебну систему донощицтва в СССР. І в Спілці письменників СССР і в республіканських спілках літераторів та мистців ще й досі займають провідні місця десятки, а то й сотки таких і ще гірших, як Ельсберг, донощиків, які не мають права зватися критиками, письменниками чи мистцями, — людей, які під час сталінського терору не вагалися видавати на муки і смерть своїх найближчих колег, земляків, товаришів по перу, пишучи доноси на них в НКВД чи в пресу. Усі вони, оті донощики й наклепники — залишаються на своїх становищах в партії та в спілках і їм навіть волос з голови не падає, хоч і громадянству, і партійним і державним органам добре відомі рекорди їхніх ганебних дій. Що більше! Ці донощики й наклепники продовжують виконувати свою ганебну роботу, оскаржуючи своїх колег, особливо ж із молодшої генерації, в неправильних думках, а то навіть в антипартійних ча антирежимних прямуваннях. І режим далі протегує цих донощиків, даючи віру їхнім доносам і наклепам і виставляючи їх на провідні місця в партійних та громадських установах. Так само, як виродок Павлік Морозов і далі — ще й тепер за Хрущова — пишається в перших рядах тих, що мають бути прикладом для наслідування совєтській молоді, і тих, що їм і досі за їхнє донощицтво й зраду ставлять пам'ятники в Україні, в Московщині чи Казахстані.

ВИБОРИ, ЩО БАГАТО ЗМІНЮЮТЬ

Париж. — Вибори, що закінчилися в неділю 25-го листопада, матимуть величезне значення для майбутнього укладу внутрішніх політичних сил у французькому парляменті, а з тим і в країні.

Унія Нової Республіки, партія, що стоїть на позиції беззастережної підтримки де Голя, здобула в Асамблеї, тобто в нижчій палаті, 229 місць, тоді як у попередній Асамблеї мала тільки 165. Є це така більшість, якої не мала жадна партія у французькому парляменті, відколи в цій країні існує республіканський лад. Але все ж для більшости їй бракує 13 голосів. Однак голісти такою більшістю розпоряджають, бо т. зв. незалежні республіканці, що стоять також за підтримку де Голя, мають 20 послів, а поза тим вони можуть розраховувати на деяку кількість послів із списку Християнсько - Республіканської партії та Центру Незалежних.

Отже, де Голь має тепер більшість у парляменті й зможе проводити всякі ухвали, не потребуючи коаліції ні з ким.

Та в цих виборах сталася й друга несподіванка: в противагу до перемоги голістів, здобули більшу кількість також соціялісти, які зазнали поразки в першій турі, і комуністи. Соціялісти мають 65 послів, тобто на 24 більше, як у попередній Асамблеї, а комуністи 41, тоді як у попередній мали тільки 10.

Що ж це означає? Це означає, що було страшне завзяття. Голісти виграли тому, що змобілізовано було сили проти союзу соціялістів з комуністами, проти небезпеки „народного фронту". З другого боку, затятість соціялістів проти голістів була така велика, що вони пішли на союз з комуністами, і лівиця здобула на 58 місць більше, як мала в попередній Асамблеї. Що не казати, а це означає поділ Асамблеї на два ворожі табори.

Характеристичне при цьому те, що крайні праві, які мали 12 послів, тепер не мають жадного. Це не велика шкода. Але партії центру втратили понад сто послів, що означає ліквідацію центру.

Якщо уявити собі можливість „народного фронту", то ясною стане небезпека, що звисне над Францією, коли не буде де Голя і розвалиться сила, яка мобілізує національні кола. З другого боку, коли уявити собі, що де Голь схоче здушити опозицію, то ті постане небезпека дальшого зросту внутрішнього напруження.

Розгромлені партії говорять про об'єднання „республіканських сил" проти де Голя й небезпеки комунізму. Та чи об'єднаються вони? Вони все ще не хочуть бачити в своїй поразці інших причин, як тільки особу де Голя, яка не вічна. Вони все ще вважають, що цей стан переходовий. Але багато обсерваторів і знавців внутрішніх відносин вважають, що цими виборами закінчився один період французького політичного життя і старі партії ніколи не відродяться.

І вже дехто зараз пропонує, щоб де Голь оформив Унію Нової Республіки в справжню партію, з програмою та ідеологією, щоб вона залишилась політичною силою і по його відході чи смерті. А всі „республіканські" партії, щоб оформилися в свого роду поміркованy опозицію. Дехто навіть пропонує переформування на англійський зразок: партія консерватистів — Унія Нової Республіки і партія французьких лейбористів — всі інші. Пропозиція слушна, але годі нам уявити, щоб французи об'єднувалися в ім'я логіки й доцільности... Вони в політиці люблять пристрасті й пливкі комбінації більше, як стабільність. Та й зрештою — англійська система постала органічно не тому, що так треба було. Для того, що „так треба", ще не постала ніяка солідна сила. Хіба що людина ставить це своєю життьовою метою. Покищо — такого у Франції не передбачається.

Де Голь вирішив діяти швидко. Вибори закінчилися в неділю, а вже в понеділок він доручив Помпіду, останньому прем'єрові, творити новий уряд. Коли висилаємо цей репортаж, ще не відомий склад уряду, але відомо, що великих несподіванок в ньому не буде: він буде створений з людей, які будуть послушні де Голеві, і уряд буде типово „голістський".

Існують побоювання, що де Голь захоче використати свою перемогу для повної реалізації своїх поглядів. У зовнішній політиці це несе поважні небезпеки. Боїться, наприклад, що він ізолюється від своїх союзників, щоб не допустити Великої Британії до Европейської Спільноти, що надто наблизиться до Німеччини і т. п. Тому різні пресові органи і поміркованіші політики закликають його стати на шлях замирення із загалом, що є з ним, але не поділяє всіх його плянів. Проте, мало хто вірить у компроміс.

А де Голеві надто розправлятися з опозицією не слід, бо коли крайні праві зовсім розгромлені, то зросла сила лівиці. Відкинені в позицію непримирности соціялісти Гі Молле готові справді піти на тривкий союз з комуністами. А комуністи вже виграли: вони вийшли з ізоляції, в якій були від часу приходу де Голя до влади в 1958-му році, і тепер знову можуть ставати в позу „оборонців демократії". До виборів вони так і йшли під гаслом: „За справжню демократію", хоч всім відомо, яку демократію вони б запровадили.

Останні вибори можуть бути прикладом, як не треба їх робити. Зокрема, вони можуть бути прикладом для нас, бо темперамент і „політична логіка" французів дуже подібні в багатьох випадках до наших, українських. Тут велику ролю, зокрема у політичних діячів, грає сантимент чи ресантимент. І ми бачили, що ось такий Жюль Мок, міністер внутрішніх справ в сорокових роках, який усував комуністів з поліції і взагалі з державних установ і цим врятував IV Республіку від п'ятої колони, зрікся своєї кандидатури в користь комуніста, бо соціялісти були в союзі з компартією. І все це пояснюється тим, що, мовляв, влада правих, всяка „особиста диктатура" завжди грає на протикомуністичних гаслах... Невже Жюль Мок думає, що „диктатура де Голя" страшніша від „диктатури пролетаріяту"?

Напевно ні. Жюль Мок добре знає, що собою являють комуністи й комунізм взагалі. Але чи наші селяни не знали, що за межу, за 10 цалів землі не слід віддавати адвокатові корови? А проте, судилися, щоб поставити на своєму, щоб „мати рихт". Те саме діється і у французів. Але їхні інституції настільки солідні, що вони можуть без виразної небезпеки дозволити собі на довші забави, які в інших обставинах смертельно небезпечні. До того ж при тих інституціях існує ще здоровий хлопський розум французької маси, що його не зрушить ніяка зовнішня сила. Цього останнього у нас нема, бо ми не маємо свободи й незалежности і зовнішні сили завжди можуть нас розігрувати.

О. Д-вич

ІНДІЯНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІЗМ?

У промові, виголошеній 15-го травня на прийнятті Панамериканського Товариства, віце - президент ЗДА Линдон Джансон згадував ось який епізод. Один соціолог, переводячи обслідування в гірській закутині Латинської Америки, зустрів індіян, які називали себе комуністами, дармащо не мали зеленого поняття про діялектичний матеріялізм і навіть не чули ніколи про Маркса і Леніна. „Чому звете себе комуністами?" — запитав соціолог. — „Бо ми були б дуже раді, коли б земля, на якій працюємо, належала нам". — „Так що з того"? — „Приходили до нас якісь пани з міста і пояснили нам, що хто хоче стати власником землі, той є комуністом..."

Знайомі еквадоріянці вважають, що цей анекдот зовсім правдоподібний: комуністи проявляють надзвичайну спритність, шукаючи підходу до індіян. Можливо, що при тому користуються вони досвідом з азійського терену, де теж переважна частина населення неграмотна. Читав я свого часу, що, наприклад, в Індії вживають з успіхом шептаної пропаганди, яка поставлена там на високому технічному рівні. Очевидно, до старокультурних, але відсталих народів Південної Азії легше знайти підхід, ніж до індіян, що живуть немов у четвертому вимірі.

В Азії та в Африці комуністи віртуозно виграють місцеві націоналізми, але в Латиноамериці ніякого індіянського націоналізму немає. Індуси були постійно відділені від англійців, а індонезійці від голляндців непрохідними бар'єрами расовими та релігійними... Вихований в Етоні та в Кембріджі, молодий індус міг цілком утотожнювати себе з англійською культурою, погорджуючи індуською; але через те він не ставав англійцем, членом англійської нації, не входив в англійське товариство; ця справа вичерпно з'ясована в деяких новелях Рабіндраната Таґора та в повісти „Прийшли дощі" Бромфілда. Не зважаючи на повну суб'єктивну ідентифікацію з англійською культурою, такий вихованець Оксфорду міг з соціяльного погляду або належати до індуського товариства, або не належати ні до якого — завішений у своєрідному „но мен'с ленді", подібно, як американські громадяни з білою шкурою і з „колор" в особистій виказці.

Ніякого подібного бар'єру немає в Латиноамериці. Всі високогірські індіяни є католиками; точніше: вважаються за католиків. Рівень їхньої християнської формації надзвичайно вбогий, але не мають вони ніякої „паралельної" релігії поруч християнства — як, наприклад, гаїтянські негри, які вранці йдуть на Службу Божу, а вночі — на поганський обряд „воду". Коли індіянин здобуває освіту, він поглиблює релігійний світогляд або затрачує його зовсім — але ніяка релігійна різниця не ізолює його від решти освіченої верстви його батьківщини.

Немає теж ніяких расових різниць. Расизм, притаманний германським народам, дійшов до повного раціонального оформлення в кальвінізмі. Він чужий католицизмові — невідомий в Португалії та обмежений вищими соціяльними верствами в Еспанії. Подібно, як колись римляни, еспанці також злилися з підбитими племенами, творячи нові народи. Від чистокровного білого до чистокровного індіянина існує ціла ґама відтінків у Мехіко чи в Перу. Численна посередня верства метисів в'яже індіян з білими, унеможливлюючи витворення якоїсь індіянської національної свідомости. Пересічний болівійський чи перувіянський верховинець не розуміє по-еспанськи, вживаючи виключно матірньої мови „кінчуа" або „аймара". Не має ніякого чи майже ніякого контакту з білими та метисами. Продовжує традиційний, доколюмбіянський „життьовий шлях", тобто живе в індіянській тубільній, не в західній культурі.

Часто приходиться йому попрощатися з тим тубільним довкіллям, і пориваючи коріння з рідним ґрунтом, мандрувати до міста, тікаючи від голоду; тоді вливається він у міський пролетаріят, як його найнижча частина. Дуже рідко трапляється йому нагода здобути освіту — і тоді він вливається у місцеву інтеліґенцію. У деяких країнах — як в Еквадорі — раса унеможливлює йому одруження в інтеліґентській верстві, але не перешкоджає в кар'єрі професійній, громадській та політичній. Він є індіянином, поки живе на селі, коли ж переходить до міста, стає болівійцем, перувіянцем чи мехіканцем — автоматично, без ніякого інтелектуального вибору, без ніякого акту волі. Казати: „я не є перувіянцем, а індіянином - кічуа", було б такою ж нісенітницею, як казати: „я є не перувіянцем, а католиком".

Індіянськість і перувіянство чи болівійство — це два поняття, які не можуть бути протиставлені, як дві альтернативи. Не може постати індіянська національна свідомість, відмінна від болівійської чи перувіянської — тому немає чомусь оформити індіянського націоналізму чи хоча б почуття індіянської етнічної окремішности, нехай і на найскромнішому „провансальському" рівні. Мобілізуючи Латиноамерику проти ЗДА, різні марксистські автори — які виступають не як казьонні комуністи, а як троцькісти, національ - марксисти тощо, — стараються, і то не без успіху, підсилювати націоналізм у поодиноких латиноамериканських країнах,, як одне ціле. Але не можуть вони думати ні про який індіянський націоналізм; не можуть ставити на національно-расову карту, що нею так віртуозно грають в Азії та в Африці. Можуть ставити лише на соціяльну карту — і в тому напрямі розкриваються перед ними не згірші перспективи.

„Юманскі коссакс" з Голлівуду

Олег Лисяк

Недавно група українських журналістів і громадських діячів мала нагоду побачити довший час реклямований новий продукт голлівудської „фабрики снів" — фільм режисера Гаролда Гехта, „Тарас Бульба".

Ну, що ж, як і треба було сподіватися, небагато залишилося у фільмі від повісти Миколи Гоголя, від українського побуту тих часів, від історичного тла, від українських степів і взагалі від України. У фільмі вживається слова „Україна" лише раз, на початку, а поза тим шугають по барвистім екрані анонімові „коссакс", які мають лише одних ворогів, поляків, до речі, також історично невірно представлених.

Сам Тарас Бульба виступає у фільмі як полковник „оф юманскі коссакс", що живе в дрантивій хатині у високих горах, вищих за будь-які гори в Україні. Це, мабуть, Анди, бо фільм накручувано в Арґентині.

Юл Брінмер, який грає ролю полковника „юманскі коссакс", робить усе, що потрібне, щоб захопити неознайомлену з історією масу американських глядачів: рубається на шаблях, скаче на коні, співає сольо російську „Калінку" по-англійському, гуляє з циганами, — одним словом, добре вкладається в типовий образ дикого степовика, але далеко йому до козацького полковника. Він теж бореться за „волю степів", але що це за степи, яка це країна — по-що то знати американському глядачеві?

Зрештою, це ніяка новина: голлівудські „фабриканти снів" — це мистці, якщо йде про нехтування історії чи побуту країн. Недарма же фільм „Кінґ енд Ай", в якому той самий Брінмер грає ролю малоцивілізованого сіямського володаря, заборонено в Тайленді, чи пак Сіямі. А, наприклад, у фільмі „Дізайр", в якому інший голлівудський герой, Марлон Брандо, грає Наполеона, оркестра в Тюїлрійському палаці, виконує марш Мендельсона — не зважаючи на те, що композитор цього маршу народився щойно в 1809-му році. Отже, чого можна вимагати від фільму про анонімових „запороскі коссакс"?

Годі вичислити всі неточності фільму. Волової шкіри не вистачило б. Козаки ходять у кольорових „косоворотках", шовкових барвних сорочках, (добре для кольорового фільму — недобре для історії і етнографії), дехто носить ковбойські чоботи (сам Брінмер має червоні сап'янці — для Остапа і Андрія не стало); в київському храмі на Різдв'яній відправі хор співає „Господі, памілуй" для польської шляхти з „губернатором" на чолі; жінки козаків виступають у строях, що виявляють помішання всіх понять про епохи і народи. Одним словом, така гамаксойка, що не знати, з чого починати...

З музичного погляду вухо не-фахівця може вловити лише кілька уривків із „Засвистали козаченьки" і наприкінці мотив „Ой, Морозе, Морозенку". Може є там і більше елементів української музики — але тяжко збагнути.

Поза тим фільм не робить занадто великої кривди козакам: вони, все таки, показані як християни, хрестяться, зрештою, лише раз, а не тричі, бо й звідки ж „ґавчос" і „вакерос" з арґентинських пампасів мають знати, як хрестилися православні „юманскі коссакс"? До того ж козаки, як пристало на людей степів, геройські хлопці, і тут на наших прадідів Гаролд Гехт поганого світла не кинув.

Трохи гірше з поляками: монахи - єзуїти періщать вихованців академії батогами і при тому побожно моляться; поляки палять на кострі свою землячку за її любов до Андрія Бульби (що на це Микола Гоголь?), а поза тим раз-у-раз втікають від козаків. Одним словом, краще бути в цьому фільмі козаком.

Дискусії над фільмом? Їх буде багато. Покищо була одна після прем'єри. Зустрілися в засаді два погляди: один, що осуджував фільм за його неісторичність, за безшабашну поведінку в повістю Гоголя та за всі неточності, і другий, — який стверджував, що фільм не представляє козаків погано, а в кожному разі не

(Закінчення на стор. 3-ій)

Борис Антоненко-Давидович

ЗА ШИРМОЮ

РОМАН

(44)

І все ж, як засуджений на страту злочинець, що хапається після вироку за надію на касацію, на помилування, — так і він ухопився ще за одну можливість.

Він не знав, чи він голосно сказав це, чи тільки подумав, але надія блідою тінню ще раз промайнула перед ним.

— Опік стравоходу має теж такий вигляд! Таке ж звуження, так само буде обірвана слизова, та ж сама дисфагія..

Він рвучко повернувся й швидко підійшов до матері. Мати мовчки сиділа в коридорі на дерев'яній канапі й терпляче дожидала.

— Мамо, скажи... Тільки направду! Чи ти, бува, випадково не випила колинебудь якої кислоти?..

Мати звільна звела на нього сумні, стомлені очі й ледьледь хитнула головою:

— Ні, Сашку, ніколи.

— Пригадай: може, оцтової есенції нерозведеної — ти ж її часто купуєш, або, наприклад...

Він затнувся, благально дивлячись на матір, але мати знову хитнула головою і витерла носовичком слину, що виступила їй на губах.

..Не скаже! — подумав він. — З надмірної своєї делікатности не скаже, хоч би й було що, аби лише не турбувати його, не завдавати йому клопоту... Так і слинотеча, — подивився він на материного носовичка коло рота, — буває при опіку. В першу чергу буде слинотеча!.."

— Я хочу не зробити зондування, — сказав він до рентґенолога й узяв матір під руку.

Байдуже й безвільно мати важко підвелась. Коли вони вийшли з рентґенкабінету, мати тихо торкнулася пучками його руки:

— Не треба, Сашку! Навіщо?.. Даси мені вдома сам краще яких небудь порошків...

Вона подивилась на нього і усміхнулась такою кволою і водночас такою повною любови усмішкою, що йому знову здригнулося серце. Він притиснув до себе материн лікоть і поспішив до ґанку онкологічного диспансеру.

...Не тільки його дихання, а й сам час, здавалось, спинилися, коли лікар - онколог і медична сестра просували в рот його матері зонд і мати болісно захлинулась. Він одвів очі й намагався не чути, як схлипує і стогне його мати...

Нарешті все стихло.

Мати глибоко дихала й витирала носовичком рот. Онколог відступив крок до вікна й уважно дивився на кінчик зонда. Потім зідхнув і мовчки простягнув до Олександра Івановича нікельований кінець, на якому були мазки крови й гною.

— Перешкода почувається десь на рівні шостого чи сьомого шийного хребця...

До нього дійшли тільки перші слова онколога, а далі він уже не чув його. Тепер усе було нещадно ясно йому.

Уже ввечері, коли мати, повернувшись з ним додому, відпочивала, вкрай знесилена, на ліжку, він знайшов у собі сил сказати матері якомога спокійніше, що все ж їй доведеться поїхати до Ташкенту, й, може, навіть зробити операцію... Розуміється, зараз він ще не може сказати нічого певного, — треба, щоб її оглянули фахівці - хірурги, — та й операція нічого страшного не являє собою... А взагалі їй треба, нарешті, серйозно полікуватися, заходитись коло себе...

Він так спокійно казав це до матері, так увійшов у важку, незвичайну ролю, що непомітно його власний голос почав трохи заспокоювати і його самого. „А може ж, — думав він, сторожко дивлячись на спокійний вираз материного лиця, — може, хвороба зайшла не так і далеко?.. Може, ближні лімфатичні залози, ці оборонні „доти" нашого організму, виконали в організмі матері своє завдання — затримали відірвані ракові клітини? І, значить, метастазів у інших органах матері нема?.. Та це ж цілком можлива річ! Тоді випадок — операбільний. Вправна рука досвідченого хірурга і — мати буде ще жити!.. Тільки краще не до Ташкенту їхати, а до Томську. До томської онкологічної лікарні, де академік Александров, як пишуть, робить справжні чудеса!.."

Мати мовчки слухала його з опущеними повіками. Вона й цього разу не спитала сина про свою хворобу. Вона знала, що син однаково не скаже їй правди, а упадання коло неї невістки, її штучно-бадьорий голос, яким та запевняла свекруху, що все буде добре, не треба тільки хвилюватися, ось поїде вона до Ташкенту й незабаром повернеться зовсім дужа, — лише переконували стару, що це вже прийшла і по неї смерть. Десь довго барилась та смертонька, волочилась по всіх усюдах, а оце вже наспіла й до неї...

Коли вона почула, що син, мов змовившись з невісткою, збадьорюючи, питає її: „То як, мамо? Поїдемо, полікуємось трохи?" — вона відвела очі до вікна, щоб не бачити на синовому обличчі — хай хоч і лагідної, та все ж таки — брехні.

І погляд її був, як встиг помітити Олександер Іванович — уже віддалений, не тутешній...

Коли ж син нахилився до неї і тривожно спитав:

— Згодишся, мамо, на операцію?

Вона подивилась на сина ледве чутно промовила:

— Де вже мені ті операції, Сашку!.. Та й навіщо?..

Він одійшов від материного ліжка до свого столу й міцно заплющив з болю очі.

Як йому хотілося зараз сісти й написати Марусі! Написати не відповідь на її несподіваного хаотичного листа, — а крикнути в простоpінь до тої милої, чулої Марусі, що була й не була:

..Марусю! Марусю єдина й неповторна! Як мені бракує тебе зараз! Ти ж бо тільки могла б зрозуміти мою печаль, мою розпуку й мою безвихідь. Тільки ти, проста, без усякої фальші, без зовнішньої і внутрішньої косметики, моя переяславська Маруся, могла б розділити посправжньому моє горе, полегшити моїй бідній матері її останні дні на землі; тільки тобі одній я міг би відверто сказати, як мені тяжко... Де ти, моя Марусю?.."

І він пожалів, що так необачно знищив Марусиного листа, де була її далекосхідня адреса.

XXI

Підвода з двома конячками тропічної станції, що їх послала з візником - боніфікатором Пісочкіна, прибула рівно о сьомій і тепер, мотаючи головами, коні їли в лікарняному дворі свіже, нещодавно накошене сіно.

ВІСТІ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ІМ. ШЕВЧЕНКА В ЗДА

ЗАГАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЦЕНТРАЛІ НТШ В НЮ ЙОРКУ

На останніх двох засіданнях Управи НТШ в днях 7-го вересня вересня і 14 жовтня обговорено і вирішено цілу низку справ з ділянки організаційної, імпрезової, видавничої, фінансової і ін. В справі скликання сесії Головної Ради НТШ запропоновано генеральному секретареві Г. Р. НТШ скликати цю сесію в грудні в Ню Йорку, з участю членів Г. Р. з ЗДА, Канади і Европи. В засіданні взяв би участь також представник Австралійського НТШ, назначений з-поміж членів, що живуть в ЗДА. Про засідання Управи НТШ з 30-го листопада ц.р. буде мова в наступних „Вістях НТШ".

Для відзначення 90-річчя Наукового Товариства ім. Шевченка, що відбудеться в 1963 році, схвалено таку програму цього Ювілею: в суботу, 9 березня 1963 р. відбудеться в Українському Інституті Америки Наукова Конференція Математично - Природописно - Лікарської Секції, на якій будуть виголошені наукові доповіді. П полудні цього ж дня відбудуться популярно - наукові доповіді для ширшого загалу, а саме: проф. д-ра К. Кисілевського про „Значення й ролю НТШ", ред. Б. Кравцева про „Українську науку на Рідних Землях" і проф. д-ра М. Стахова про „Політичну ситуацію в Україні за Шевченка і сьогодні". Вечером того ж дня відбудеться зустріч з громадянством у великій залі Українського Народного Дому в Ню Йорку, на якій проводитиме ред. І. Кедрин, а проф. Роман Смаль-Стоцький, голова НТШ, виголосить промову. В неділю, 10-го березня 1963 р. відбудеться Святочний Концерт в залі Фешен Інституту, з промовою проф. д-ра Г. Лужницького на тему „Шевченко і НТШ".

Управа НТШ затвердила плян наукових конференцій і доповідей на осінно - зимовий сезон 1962-63 рр. В найближчому часі відбудеться наукова конференція з візантинознавства, з участю о. д-ра М. Соловія і проф. Д. Горняткевича. Конференція для вшанування 70-річчя життя та 50-річчя публіцистично-наукової праці ред. В. Мудрого, відбулася 1 грудня ц. р. Запляновано конференцію і виставку праць — для вшанування пам'яти проф. д-ра В. Січинського.

На видавничому секторі діяльности НТШ появився новий випуск Бібліотеки Українознавства, том 8-ий, виданий накладом і заходом Осередку у Філядельфії, число 20 серії видань доповідей „Пейперс", з працею п. Я. Ковалюк „Шевченко і панслявізм", та том 5 „Просідінґс" Мат. Прир. Лік. Секції. Закінчується друк англомовного збірника про Львів та Бюлетеню ч. 2 Термінологічної Комісії. В підготовці до друку находяться: Збірник доповідей з Шевченкознавства, виголошених на Конгресі Української Науки у 1961 році, Збірник на пошану Митрополита Кир Йосифа Сліпого, чергові випуски серії Доповідей „Пейперс", з працями проф. д-ра Н. Короля і ін., праця інж. М. Пежанського „Термінологічні словники УАН в 20-тих роках" (Бюлетень ч. 3 Термінологічної Комісії), брошура НТШ з нагоди 90-річчя нашого Товариства та відновлення видавництва „Української Книги".

Фінансові справи і пожертви

З справ фінансових прийнято звіт скарбника інж. Р. Кобринського зі стану фінансів Т-ва та плян діяльности на цьому відтинку. Наші установи та організації і українське громадянство щиро відгукнулись на апель НТШ в справі пожертв на наше Товариство та надіслали в цьому році численні пожертви і датки. З поважніших датків зложили: по 500 долярів: Український Народний Союз і один з меценатів НТШ, який не бажає подання його прізвища. 250 долярів пожертвував п. М. Юрковський, Ню Йорк, 200 долярів дав д-р П. Дзяд, Толідо. По 150 долярів склали: д-р С. Войтович, Пляно і д-р С. Т. Тимків, Селзбирі. 145 долярів зложила Головна Управа Товариства Українських Інженерів Америки, як збірку від своїх членів. По 100 долярів надіслали: Митр. М. Германюк, Вінніпеґ та Єп. Йосиф Шмондюк, Стемфорд на видання Збірника на пошану Митр. Й. Сліпого. Крім того по 100 долярів на НТШ зложили: д-р Е. Лебедович, Лепір, дир. Ю. Ревай, Ню Йорк, п. И. Волк, Трамбулл, д-р М. Фішер - Слеш, Кентакі, д-р Г. Біленька - Врецьона, Бей-Шор, Об'єднаний Комітет, Ню Йорк, п. В. Л. Кий, Честер, Американсько - Українське Лікарське Товариство, Ню Йорк, д-р Дж. Панчук, Б. Крійк, д-р С. Парфанович, Лепір, дир. І. Струк, Філядельфія, д-р В. Кокорудз, Овіґо, сотн. М. Гречила, Милвокі, д-р Л. А. Шанковський, Парма, Щадниця „Самопоміч", Джерзі Ситі (з нагоди переселення до нового дому). По 75 долярів надіслали: — д-р Н. Гнатчук, Лямбервилл, „Самопоміч", Нюарк, Український Робітничий Союз, Скрентон. 59 долярів надіслав Відділ „Самопомочі", Честер. По 50 долярів зложили: проф. д-р Ю. Тершаковський, Маямі, проф. д-р В. Лазорко, Ванкувер, д-р Я. Рожанковський, Віґовкен, п. П. Чубатий, Нюрнберґ, Відділ „Самопомочі", Клівленд, професор д-р П. Шулешко, Рочестер, д-р Е. Стецьків, Тонаванда, д-р Я. Любчак, Віґовкен, проф. д-р Л. Завійовська, Ню Йорк, проф. д-р Ю. Мачук, Філядельфія, д-р Н. Пелехович - Гайворонська, Форест Гиллс, д-р М. С. Гарасевич, Ірвінґтон, Відділ УККА, Бриджпорт, д-р В. Трухлий, Шікаґо, д-р М. Сімінович, Шикаґо, п. Б. Куник, Ст. Катерінс, д-р Я. Марусевич, Ню Йорк, д-р Б. Кіналь, Йонкерс, д-р Р. Лисяк, Стоні Пойнт, панство Г. і К. Салюки, Джерзі Ситі. Крім того вплинули сотні поменших пожертв від численних ВШ. ПП. Жертводавців, що їх прізвища будуть поміщені в брошурі НТШ з нагоди 90-річчя нашого Товариства. Всім ВШ. ПП. Жертводавцям Управа НТШ складає на цьому місці найщирішу подяку.

Крім того сл. п. Микола Угорчак записав у своєму завіщанні суму $ 2,726 на цілі нашого Товариства.

З нагоди 90-річчя нашого Товариства такі мистці пожертвували свої картини та різьби на цілі НТШ: М. Анастазієвський, Ст. Пол, І. Василишин - Гармаш, Ню Йорк, М. Гарасовська - Дачишин, Шикаґо, О. Грищенко, Монтекасіні, Ольга Дядинюк, Блумфілд, С. Кіндзерявий - Пастухів, Вест Бабилон, К. Кричевська - Росандич, Белмонт — за себе і свого сл. п. Батька Василя Кричевського, І. Кучмак, Гемстед, М. Мирош, Джексон Гайтс, П. Мегик, Філядельфія, М. Ясінчук, Ню Йорк, Р. Пачовський, Асторія, І. Рожок, Ню Йорк, інж. В. Сім'янцев, Вашинґтон (різьба), А. Сологуб, Париж, Д. Шолдра, Найштифт, ВШ. ПП. Мистцям складаємо нашу найщирішу подяку за цінні дари та прихильність для вільної української науки.

Крім того такі мистці намалювали портрети для галерії визначних членів НТШ: І. Шухевич, Ню Йорк — портрет Митр. Кир Йосифа Сліпого і проф. П. Мегик, Філядельфія. Управа НТШ сердечно дякує за передання тих портретів для НТШ.

Реґіональні видання.

З інших справ треба відмітити видання Запитника Комісією Реґіональних Дослідів, для збирання матеріялів про місцевості та їх історію, в цілі видання збірників. Ця Комісія співпрацює із реґіональними комітетами винничан, збаражчан, теребовельців, чортківчан, ярославчан, чесанівчан, станіславчан і інших.

Крім засідань Управи, Президія НТШ відбула багато засідань, на яких вирішувано біжучі справи НТШ.

У Вінніпегу будують нову Колегію св. Андрія на площі Манітобського університету

Плян нової Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу.

Вінніпеґ. — Колеґія св. Андрея у Вінніпеґу, єдина українська православна інституція цього роду у світі, плянує збудувати нові будинки й будівлі на площі, що її набуто від Манітобського університету. Директор Колеґії о. д-р С. В. Савчук повідомив, що розбудова нової високої школи відбуватиметься етапами. В першу чергу мають збудувати будинки, що коштуватимуть коло $ 910,000. Всі нові будови мають коштувати два мільйони долярів. В першій групі будинків будуть викладові залі, бібліотеки і адміністраційний будинок і авдиторія на 460 місць і їдальня та мешкання для 107 студентів. Навчатися зможуть в новій Колеґії ще і 200 студентів зпоза бурси. В майбутньому мають збудувати каплицю на 250 сидячих місць і другу викладову залю та ще одну бурсу для студентів. Будову мають почати негайно, так, що восени 1963-го року повинні бути посвячені нові будинки. Кошти будови мають взяти з будівельного фонду, з федеральної позички та зі збірки, що її переводитимуть в цілій Канаді. Головою Фінансової Комісії є повітовий суддя Соломон, відомий український діяч в Манітобі. Спочатку Колеґія матиме тільки теологічний факультет, але плянується додати й інші світські предмети, коли Колеґія стане філією Манітобського університету. Деканом теології є Митрополит д-р Іларіон Огієнко, голова Української Греко-Православної Церкви Канади. Тепер Колеґія є приміщена в будинках при Ст. Джанс Евню. В 1958 році вирішено старатися про те, щоб Колеґію перенести на площу Манітобського університету, і тепер це здійснилося, бо університет продав велику площу за символічну ціну одного доляра.

Дітройтський хор „Трембіта"

Музика й спів — два важливі компоненти розваговo-культурного життя кожної громади. Чим більше вони в пошані, чим тепліше до них відношення і їх плекання — тим багатше і цікавіше життя громади. Дітройт не є надто багатий індивідуальними мистцями інструментальної і вокальної музики, але коли йдеться про хорові ансамблі, — їх можуть позаздрити інші, навіть більші від Дітройту міста. Тимто всі три хори, до яких звертається наша думка, відомі далеко поза межами нашого міста. Це найстарша „Капеля Бандуристів" в оновленому тепер стані, під мист. проводом І. Задорожного, це репрезентативний хор „Трембіта" (муж. жін., міш.) під мист. керуванням проф. К. Цепенди, й врешті хор „Капеля Бандуристок" СУМА з її диригентом П. Потапенком.

Ми бажали б зупинитись на одному з тих хорів, який, хоч налічує саме тепер всього 5 років віку, вже має за собою велике репертуарне надбання, багату історію виступів, як теж високих оцінок від своїх і чужих. Це — троїстий хор „Трембіта" з поверх сотнею жінок і мужчин, в чому багато молодих, свіжих голосів, гурт добрих солістів, а понад усе багато ентузіястичного наснаження для постійного підвищування свойого вокального знання і своєї вартости.

Ювілят завжди заслуговує хоч би на коротку згадку його історії. Завдяки одній з ентузіясток хору, п. Дарії Война, з безлічі програмок, рецензій, світлин і писем, постав старанно зложений архів-альбом, який може послужити зразком для наших установ, які здебільша цю справу іґнорують.

На скромних сходинах ініціяторів хору 1957 р. під проводом п. В. Дигдала, який тепер є головою управи „Трембіти", покладено наріжний камінь під велику і поважну нині організацію любителів співу і бажання його культивувати. Хор мав напочатку 27 мужчин. Першим головою управи був інж. Б. Сторожук, другим — інж. Е. Турянський, а диригентом увесь час п. К. Цепенда. Праця розгорталась. В 1958 р. до хору запрошено жінок, а в 1959 р. став він уже троїстий, — як ми це назвали вище, — бо крім мішаного і чоловічого створено ще хор жіночий. Над заснуванням і збагачуванням репертуару йшла довга, наполеглива праця, яка й досі не стратила на своїй інтенсивності. Швидко буде закарбована чвертка тисячі проб! Баланс дотеперішніх виступів, як на 5 років біографії, поважний: 15 повних концертів у Дітройті і в інших містах, 16 разів участь в інших концертах, академіях, тощо, та 8 власних розвагових імпрез (тов. вечори, забави, пікніки) з вокальними програмами.

Треба відмітити, що всі виступи „Трембіти" мають завжди солідну підготову. Тому концерт, яким цей хор відзначить свій 5-річний етап праці, відложено до 8-го грудня ц. р., хоч роковини припадали на 1-го червня. Але програмою і виконанням концерт буде справжнім мистецьким звітом з 5 літ праці. Будуть повністю виведені „Вечерниці" Ніщинського з оркестрою Вейне - університету. Будуть виступати жіночий і чоловічий хор поодинці, і об'єднаний, в цілій низці українських і чужинних пісень. „Туман хвилями лягає" і „Синій Дунай" виконані будуть в супроводі оркестри. Важне те, що переважно це будуть речі нові, придбані великим накладом праці.

Зараз після концерту „Трембіта" готуватиметься до своїх щорічних вечерниць, які є одною з найбільших атракцій карнавалу в Дітройті, а далі до великого Лисенківського концерту, на якому кооперуватиме з „Сурмою" з Шикаґо і з „Дніпром" з Клівленду. Спільні їх виступи відбудуться в усіх трьох названих містах.

В. Несторович

Відділ СУА в Потакет, Р. Ай.

Заходами місцевих пань створено 25 Відділ ім. Княгині Ольги в Потакет, Ровд Айленд.

На основуючі збори приїхала голова Союзу Українок Олена Лотоцька 30-го квітня 1961 р. Вона з'ясувала історію і працю Союзу Українок, і так почала існувати ще одна клітина нашого суспільного життя, під головуванням пані д-р Коропей.

Членами управи стали пані: Стефанія Стерпак — містоголова, Ірена Клюфас — секретарка, Люба Леницька скарбничка, Іванна Ганушевська — кореспонденційна секретарка. Референтками пані: Неоніля Лехман — культурно - освітня, Марія Скарбоня — суспільної опіки, Надія Данилюк господарська, Марія Флин — організаційна. Контрольна Комісія, пані: Мальвіна Олійник, Іванна Веремчук, Ніна Коротей, Олена Тренклер, і Лідія Кулицька.

Управа намітила плян праці і увінчала його низкою імпрез і рефератів. Першою була зустріч з ширшим громадянством на „Хрестинах" нового Відділу, яка перейшла успішно в дні 25 червня 1961 р.

Опісля відбувся пікнік 24 вересня 1961 р. на просторій фармі в Джанстон, Ровд Айленд, заходами нашого Відділу і Укр. Громадського Клюбу.

Скликано 2 рази ширші сходини для обговорення біжучих справ.

19 листопада 1961 р. влаштовано обід з нагоди Дня Подяки, а 6 січня 1962 р. відбувся при співучасті всіх місцевих організацій традиційний Свят Вечір. В прибраній залі довкруги ялинки зібралися гості. Д-р Осип Коротей розповів про гарні українські звичаї, а інж. Іван Стерпак відчитав різдвяні вірші. Слідувала діточа деклямація. Традиційні свят-вечірні страви були дбайливо підготовані. Ціллю вечора було закріпити в пам'яті дітей наші гарні звичаї.

28 січня 1962 р. старанням Відділу і інших організацій відсвятковано роковини 22-го Січня, а 3-го березня улаштовано в залі Громадського Клюбу „Чайний вечір".

На загальних зборах 15-го квітня 1962 р. уділено абсолюторію уступаючій управі і вибрано нову, в склад якої увійшли пані: д-р Ольга Коропей — голова, Ніна Коропей — містоголова, Ірена Клюфас — секретарка, Оксана Гайдало — скарбник. Референтки: Олена Тренклер — культурно - освітня, Стефанія Стерпак — організаційна, Марія Скарбоня — суспільної опіки, Марія Кручковська — господарська. Контрольна Комісія: Іванна Ганушевська, Ольга Гайдало, Ева Сорокова.

Милою імпрезою було Свято Матері, яку підготовили пані при участі дітвори, з добрим рефератом п. Олени Тренклер, вступним словом д-р Ольги Коропей і споминами пані Стефанії Стерпак.

Наш Відділ не дармував, і бажаємо йому якнайкращих успіхів.

І. Г.

Кеннеді обмежує привіз нафти з чужих країн

Вашинґтон. — Президент Кеннеді 30-го листопада видав зарядження про те, щоб загострити умови імпорту нафтової ропи та всіх нафтових продуктів, таких як газоліна і нафта. Продукція нафти і нафтових продуктів є дешевша за кордоном, як у ЗДА, і тому імпорт нафтових продуктів загрожує продукції нафти в цій країні. Обмеження на віз ропи і нафтових продуктів відносяться до тієї частини ЗДА, що є на схід від Скелястих гір. Західня частина ЗДА має інші зарядження в цій справі. Згідно з новими зарядженнями імпорт нафти зменшиться в першій половині 1963-го року на 10 відсотків. Секретар внутрішніх справ Стюарт Юдолл заявив, що денно можна буде імпортувати 775,000 бочок. Коли б не було нового зарядження Президента, то імпорт був би на 10 відсотків більший.

Москва знову пригадує справу Берліну

Москва. — Совєтський Союз знову пригадав „необхідність підписати німецький мировий договір та нормалізувати ситуацію в Західньому Берліні". Він зробив це в нотах до ЗДА, Британії і Франції, висланих в четвер 29-го листопада ц. р., при чому Совєти взяли за нагоду до такого нового виступу з судової акції в Західньому Берліні проти організації „Товариство жертв нацизму". Західньо-німецькі і західньо - берлінські чинники вважають, що та організація є насправді одною з клітин забороненої там комуністичної партії. Ясно, що большевики почали відразу кричати, що це „нацистські методи", які забороняють діяння „демократичних і поступових" організацій та що акція проти тієї комуністичної організації знову демонструє, що німецькі „мілітаристи" використовують Західній Берлін для нагінки, яка загрожує мирові. Проте вся ця совєтська нота, крім привичних пропаґандивних фраз, ще розмірно „лагідна", не згадує про сепаратний мир із Східньою Німеччиною та не говорить про ніякий ультимативний мир.

● З Маямі, на Флориді, повідомляють, що до Куби прийшов транспорт 300 тонн волового м'яса, яке було зіпсуте, і його не можна було споживати. Це м'ясо прислали з СССР.

● Цього року мають у ЗДА продати три більйони різдвяних карток, що має коштувати 600 мільйонів долярів.

● В Ірані припинено важність декрету, проголошеного щойно 8 жовтня ц. р. про надання іранським жінкам права голосування. За тим декретом збільшено у виборчих правах круглo 2 мільйони іранських жінок, але це викликало таку бурю серед консервативних мусульманських кол, що уряд рішив, з уваги на внутрішню і закордонну ситуацію, виминути небезпеку великих демонстрацій та сутичок з поліцією.

„ЮМАНСКІ КОССАК" З ГОЛЛІВУДУ

(Закінчення із стор. 2-ої)

дуже погано, і хоч України там нема, пощо ми мали б його засуджувати? Все таки Тарас Бульба вийшов як герой. А що козаки їдять верхи на биках, гуляють досить остентаційно з циганками і трублять оковиту, як воду, то вeлл — хіба так не було? А як навіть не зовсім так було, то все таки „пікчер є олрайт".

Правда, рік тому Гаролд Гехт звертався за посередництвом преси до знавців „трембіт, бандур і кобз" за консультаціями. Одне таке повідомлення було вміщене в „Дітройт Фрі Пресс", осідку наших бандуристів. Може ще був час тоді трохи справити, хоч з бандуристського боку, цю історію про „синів степів" і їх гетьмана „Миколю", якого козаки затоптують на смерть під проводом Тараса Бульби.

Зрештою, що то говорити. Підемо всі, подивимось на цей фільм. Бо і так — всі підемо.

Ділимося сумною вісткою з Рідними, Приятелями і з Вояками Української Армії та українським мистецьким світом, що дня 1-го грудня 1962 р. відійшов у Вічність у Трентоні, Ню Джерзі, проживши 65 років,

АРТИСТ-МАЛЯР

бл. п. Дмитро ПОТОРОКА

підполковник 4-ої Київської Дивізії, Лицар Ордену Залізного Хреста, Хреста ім. Симона Петлюри та Воєнного Хреста, учасник історичних Першого й Другого Зимових Походів.

ПАНАХИДА — буде відправлена у ВІВТОРОК, 4-го ГРУДНЯ 1962 р., в год. 7:00 ввечері, в похоронному заведенні Михайла Кошика, при 981 Савт Брод вулиці.

Дня 5-го ГРУДНЯ, в СЕРЕДУ, в год. 9:00 рано, ВИНІС тіла до церкви св. Юрія Переможця, а опісля на цвинтар у Бавнд Бруку, Н. Дж. В Бавнд Бруку похоронні відправи відслужить ВПреосвященніший Архиєпископ МСТИСЛАВ в асисті численного духовенства.

Горем прибиті:

Дружина: МАРІЯ
Діти: НІНА й ІВАН САМОКІШИН
Внуки: ІГОР, ОКСАНА і РОМАН

Зустріч українських бизнесменів в Нюарку

Нюарк. — Товариство українсько-американських бизнесменів і професіоналістів у Нюарку влаштувало 18 листопада в залі „Чорноморської Січі" товариську Зустріч-вечірку для своїх членів, їх родин і запрошених гостей. Зібралося кількадесять осіб, що провели вечір у гарній атмосфері, при гостинно заставлених столах. Зустріч відкрив голова Т-ва Михайло Матіяш. Майстром церемонії був секретар Т-ва та керівник радіопрограми — Петро Мельник.

Вислухано на Зустрічі дві доповіді на теми, зв'язані з проблемами купецтва, торгівлі і економіки. Англійською мовою, говорив представник Стейтової Торговельної Палати, п. Горн, а по українськи п. Маріян Коць, директор Української Щадниці в Джерзі Ситі. З привітами виступали: д-р В. Станецький, від українських лікарів, та мгр. Оверко — від місцевої Кредитівки.

В концертовій частині Зустрічі виступила п-ні Зеня Лаврішко - Бундзяк, сопрано, яка при фортепіяновому супроводі п-ни Євгенії Вольц виконала низку українських народних пісень. Микола Понеділок і Ів. Керницький (Ікер) розважали гостей своїми гуморесками і фейлетонами. Вечірка закінчилася танцями при звуках оркестри Богдана Гірняка.

● Прийшло до порозуміння між ЗДА і Західньою Німеччиною про те, що перший у світі атомовий торговельний корабель „Саваннаг" відвідає німецькі порти на весні 1963-го року.

З НАУКОВИХ КОНФЕРЕНЦІЙ УВАН У ЗДА

Доповідь В. Голубничого про нові студії про сталінський терор на Україні

В Комісії УВАН у ЗДА для вивчення пореволюційної України й Совєтського Союзу 19-го жовтня відбулася доповідь секретаря Комісії Всеволода Голубничого на тему „Дослідження доби сталінського терору в книжках Г. Костюка і Б. Левицького".

Доповідач виклав зміст і проаналізував висновки двох нових праць: Гр. Костюка „Сталінське панування на Україні: Студія десятиріччя масового терору (1929 - 1939 рр.)", що вийшла англійською мовою в 1960 році в 3-х видавництвах — Ф. А. Преґера в Ню Йорку, Стівенса в Лондоні та Інституту для вивчення СССР у Мюнхені; Бориса Левицького, „Від червоного терору до Соціялістичної законности: Совєтські органи державної безпеки", яка вийшла в 1961 році німецькою мовою у видавництві Німфенбурґер у Мюнхені. Обидві книжки українських авторів споріднені за тематикою. У Костюка досліджено на підставі совєтських джерел та преси історію Сталінової політики терору на Україні в період тридцятих років, а у Левицького досліджено організацію самої машини терору та техніку його застосування на практиці, починаючи від 1917 року і донині, в усіх його організаційних формах — ЧК, ГПУ, НКВД, МГБ, й КГБ.

У Гр. Костюка вперше в світовій історіографії про добу сталінського терору науково проаналізовано терор на Україні і доведено, що він був одною з форм свідомої політики народовбийства, скерованого проти України, як нації. Досліджено причини й наслідки штучного голоду в українському селі в 1932-1933 рр., терор проти українських комуністів, очолених М. Скрипником, за те, що вони виступили в обороні голодуючого українського селянства, терор сталінського намісника на Україні П. Постишева проти української інтелігенції взагалі і в кінці — загальний терор 1937 року проти всіх, кого сталіністи запідозріли в потенційній нелояльності до Москви.

До найважливіших фактів, встановлених в книжці Гр. Костюка, належить його удокументоване викриття методи сталінського терору на Україні: вигадування в ГПУ-НКВД неіснуючих, фіктивних „підпільних організацій" на Україні, зачислення в їх „члени" майже всіх без винятку чільних українських діячів — письменників, вчених, військовиків, керівників КП(б)У й УРСР, примушування їх катуванням до „зізнання" в приналежності до цих організацій та до наклепів на інших людей, і вкінці осудження їх до розстрілу чи заслання.

Цю методу ГПУ-НКВД почало застосовувати в СССР в масових маштабах вперше на Україні, починаючи з 1930 року. Існування такої методи визнано останнім часом в СССР офіційно у промовах Хрущова на XX і XXII з'їздах партії. Але хрущовці ще не хочуть визнати, що терор у такій формі почався так рано і пропорційно був найсильнішим саме на Україні. Костюк зібрав цінну історичну документацію — довжелезні списки розстріляних, закатованих та засланих українців, а також списки назв тих фіктивних „підпільних організацій", до яких вони нібито належали.

Крім того автор зібрав теж довгі списки українських радянських установ, організацій, видавництв, театрів тощо, які були протягом доби терору назавжди закриті і знищені. Із цих списків і документів постає незаперечна картина, що Сталінові ходило на Україні не стільки про знищення своїх політичних ворогів чи опозиціонерів, як то було в Росії, як про знищення України, як нації, її національної субстанції, якою у той час було селянство. Провадив він це знищення двома засобами: штучним голодом на селі і штучною провокацією у формі вигаданих обвинувачень проти інтелігенції.

У книзі Бориса Левицького висвітлено історію становлення й розвитку терористичних апаратів СССР, етапи їх реорганізації й розбудови, розширення та удосконалення методів їх роботи та засягу їх діяльности поза кордонами СССР на країни Східньої Европи і вільного світу. Особливо важливою з дослідного погляду є друга половина праці Левицького, в якій викладено історію МВД-КГБ під час і після другої світової війни. Тут автор зібрав і проаналізував зовсім новий, у науковій літературі ще мало відомий документальний матеріял. Значна частина цього матеріялу торкається терористичної боротьби МВД, МГБ, „Смершу", совєтської військової розвідки та сучасного КГБ проти Української Повстанчої Армії та ОУН на Західній Україні та Польщі, а також діяльности совєтської аґентури на еміґрації.

В окремих розділах насвітлено також сталінову „другу єжовщину" 1945-1953 рр. в СССР і на Україні. Цим Б. Левицький продовжує дослідження, зроблені Г. Костюком, хоча засяг тематики ширший, охоплюючий не лише Україну, а усі інші республіки СССР та „народні демократії" Східньої Европи. В кінцевих розділах Б. Левицького розглянуто реформи терористичних апаратів після смерти Сталіна, проаналізовано удосконалення в методах роботи.

Найголовнішою і найцікавішою тезою праці Б. Левицького є його доводи про те, що вся історія СССР і історія совєтського комунізму є нерозривно пов'язана з діяльністю терористичних апаратів ЧК-ГПУ-НКВД-КГБ та що усі найголовніші політичні, а також і економічні, наукові, технічні й ін. успіхи та досягнення, якими нині хвалиться совтська пропаганда, — як то поширення комунізму на східню Европу, розвиток в СССР нової ракетної техніки і т. п. — у вирішальній міріСССР завдячує своїй терористичній машину, своїй таємній поліції, розвідці й органам державної безпеки. Усе найголовніше, чого досяг нині СССР, — зроблено завдякиЧК-ГПУ-НКВД-КГБ.

В критичній частині своєї доповіді про книжки Г. Костюка і Б. Левицького В. Голубничий відзначив, що попри їхній високий рівень документації та об'єктивність у висвітленні подій і фактів, обидві праці ще не можна вважати вичерпними, остаточними історіями своїх тем. Вони радше є лиш першими історичними нарисами, бо в них узгляднено ще далеко не всі факти й матеріяли. Але цінність їх полягає, власне, у першенстві та тому, що деякі важливі факти вони довели вже настільки певно, що майбутні дослідження їх, очевидно, вже не змінять.

Доповідач також поінформував присутніх про характер та зміст рецензій на книжки Г. Костюка й Б. Левицького, що з'явилися досі в американських, англійських, та німецьких наукових журналах і в пресі. Таких рецензій вже є кілька десятків і майже всі вони оцінюють обидві праці високо й прихильно. Зокрема ряд чужинецьких рецензентів книжки Г. Костюка відзначив, що його дослідження відкрило їм очі на специфічність і національний характер подій на Україні в добу терору тридцятих років.

В обговоренні доповіді взяли участь пп. Ю. Лавриненко, І. Замша, В. Міяковський, І. Бакало, Д. Гуменна, С. Ріпецький та ін. Зокрема І. Замша зазначив як значну прогалину в праці Г. Костюка відсутність даних про терор на Україні проти економічних і кооперативних організацій України та їх діячів.

З окремим словом виступив Григорій Костюк і розповів про те, як він працював над своєю книжкою. В дискусії були висловлені побажання, щоб еміграція більше допомагала опрацюванню й виданню таких книжок також і українською мовою, а також наголошувалося потребу, щоб люди, які пережили сталінський терор особисто, обов'язково писали про нього свої спогади. Багато бо архівів і документів НКВД на Україні під час війни було знищено, а хрущовська реабілітація жертв терору в СССР пройшла лише дуже поверхово і вже припинилась. Тому для історії потрібно зберегти всі факти, які лише будь-кому відомі.

В. С.

„Тризуб" і УСК здобули дальші перемоги

„Тризуб" Філядельфія розіграв минулої неділі в Нюарку чергові мистецькі змагання Американської Футбольної Ліґи і виборов в них над дружиною „Польських Соколів" з Нюарку високу перемогу 7:1. Ворота для переможців стрілили: Чижович 2, Ферейра 2, Манджіні 2 і Нога. В першенствах Ліґи „Тризуб" досі непереможний, має на своєму рахунку 8 виграних та 3 нерішені, які дали 19:3 точок і 44:11 воріт. Перед „Тризубом" ще три мистецькі гри Ліґи, а опісля змагання за Чашу Америки, що її був здобув „Тризуб" два рази в роках 1960 і 1961.

УСК Ню Йорк виграв на своєму грищі в Коледж Пойнті важкі змагання з італійською дружиною „Джуліяна" 2:1 і здобув дві дальші цінні точки в боротьбі за перше місце „Великої Десятки" Німецько-Американського Футбольного Союзу. Після цієї перемоги УСК стоїть на третьому місці показника „Великої Десятки" лише через менше число відбутих гор і має всі дані опинитися на першому місці цієї футбольної екстракляси. Ворота для УСК-у здобули в цій заслуженій перемозі Пійотті і Сметгорст.

„Чорноморська Січ", змагання якої відбулися після змагань „Тризуба" на цьому самому грищі в присутності понад двохтисяч глядачів, потерпіла минулої неділі поразку. „Інтер Клюб" з Ню Йорку, найсильніший конкурент „Тризуба" на чемпіонат Ліґи, переміг „Чорноморську Січ" 2:1 в завзятих та емоційних змаганнях. „Чорноморська Січ" виступила до цієї зустрічі в ослабленому складі через участь минулої суботи декількох її змагунів у пробних змаганнях для вибору олімпійських репрезентантів ЗДА. Одинокі ворота для „Січі" і вирівняння на 1:1 здобув Чайка на вісім хвилин перед кінцем змагань. Рішальні ворота впали на дві хвилини перед кінцем із „офсайду", якого суддя МекЛін не побачив. Перші ворота до „Січі" стрілено з карного, що було строгим і похопним рішенням судді.

Короткі вістки

● Пані Нго Дін Нгу, братова південно-в'єтнамського президента Нго Дінг Дієма, яка грає велику ролю в політиці тієї країни, гірко нарікала в інтерв'ю на американських військовиків в Південному В'єтнамі, що вони порушують закон, який забороняє в теперішній тамошній війні проти комуністичних партизанів — танцювати. Вона заявила, що американські кореспонденти гірші за комуністів, бо легковірно повторюють і поширюють всі небелиці, що їх подають комуністи.

● Директор Корпусу Миру Сарджент Шрайвер промовляв 28-го листопада в Ню Йорку до порторіканців та заохочував їх до праці в Корпусі Миру між населенням тих країн, де панує еспанська мова. Шрайвер казав, що молоді порторіканці у віці понад 18 років можуть з успіхом працювати в латинських американських державах як робітники в добродійних інституціях.

Зі спорту

„ТРИЗУБ" ДЕКЛЯСУЄ МИСТЦЯ АМЕРИКИ
„ТРИЗУБ" — МАДЯРСЬКИЙ С. К. 8:3 (3:1)

Філядельфія, 22 листопада. — Цьогорічний провід „Тризуба" зумів двигнути дружину футболу з занепаду і поставити цю нашу репрезентативну одинадцятку на такому зівні, як ніколи перед тим. Доказом цього можуть послужити високо виграні змагання з Мадярським С. К. за звання чемпіона Атлянтійського Побережжя. Ця переконлива перемога не була припадковою, але прямо розгромом мадярів, які в минулому році відібрали „Тризубові" чашу ЗДА.

Вже в 15-ій хвилині „Тризуб" вів 3:0 і щойно в 39-ій хвилині мадяр Ершік поправив вислід на 3:1. В другій півгрі „Тризуб" підніс вислід до 70-ої хв. на 7:1. Важко писати рецензію на змагання з тільки акціями і воротами, тому обмежуся до самих стрілених воріт:

В 9-ій хв. Нога здобув ворота вперше в своїй кар'єрі головою, а не ногою, при чому можна було ствердити, що в нього залізна не тільки нога, але і голова. Три хвилини пізніше Ферейра підніс вислід волеєм, а за стільки хвилин після того знов Нога записав сильним стрілом ворота на свій рахунок. Перша півгра була генеральним наступом на мадярів.

В другій половині „Тризуб" показався переконливо сильнішою дружиною, бо вже в 70-ій хв. вів 7:1. У 52-ій хв. Нога малощо не прорвав сітки воротами з комбінації Чижович - Татоян. Подібно було зі сильними стрілами до сітки Ферейри в 60-ій, 68-ій і 70-ій хв. Опісля наша одинадцятка злегковажила собі противника, непотрібно граючись „в кота і мишки", внаслідок чого впали ворота до „Тризуба" на 80-ій і 84-ій хв. Авторами цих ґолів були: Домбороцький з карного і Мате з акції. На кілька хвилин перед кінцем Ферейра устійнив вислід зустрічі ще одними воротами.

В обороні найкращим був Бородяк, на помочі показався Олівер як штопер на місці Ферейри II, який мав нещасливий випадок у фабриці. В нападі були найкращими: Нога, Ферейра I і Манджіні.

У відплатних змаганнях, які мали б відбутися в Ню Йорку, мадяри мусіли б виграти різницею шести воріт, щоб стати чемпіоном Атлянтійського Побережжя, „Тризуб" здобув цю імпозантну перемогу 8:3 в складі: Варварюк, Бородяк, Рач, Кравець, Олівер, Ілай, Нога, Чижович, Ферейра, Манджіні, Татоян. Резерва: Мерч, Куденко. — Суддя: Каллаган. — Глядачів 2,000.

Яр К-ий

НОВИЙ УСПІХ П. В. К. „ВАТРА"

Пластовий Відбиванковий Клюб „Ватра" в Пасейку здобув новий гарний успіх у відбиванковому турнірі американських дружин східніх стейтів ЗДА, що відбувся минулої суботи 17-го листопада в Скрентоні, Па. Чоловіча дружина „Ватри" взяла участь в турнірі 16 кращих дружин, які змагалися в 3-ох групах, і наші відбиванкарі здобули у своїй групі, зложеній із шести клюбів, третє місце. В цій групі перше місце зайняла шістка славної Вест Сайд УМСА, друге місце припало репрезентантам УМСА з Балтімору, а на третьому опинилися відбиванкарі „Ватри", яка грала під англійською назвою Пассейк Юкрейнієн Воллей Бол Клаб. В цій групі за „Ватрою" зайняли дальші місця: „Торонто Атлетік", УМСА Вашингтон і УМСА Скрентон.

До цього турніру виступила „Ватра" з предсідником і капітаном Р. Свистуном на чолі в такому складі: Ю. Бук, Л. Лужняк, Я. Герман, А. Навроцький, І. Стефанишин і Р. Свистун.

в. с.

Короткі вісті

● З урядових звітів виходить, що виборча кампанія республіканського кандидата на губернатора Ню Йорку Нелсона Рокефеллера коштувала 2,184,000 дол., а його демократичного противника Роберта Морґентава — 420,000 дол. Для порівнання треба пригадати, що в 1958 році Рокефеллерова кампанія коштувала 1,786,000 дол., а демократи видали були на кампанію в користь Аверела Гаррімана — 1,138,000 дол.

● У Лондоні оскаржено 44-річну вищу службовичку з державного Уряду Інформації Варвару Фелл у передачі тайних документів пресовому радникові югославської амбасади, 40-річному Смільянові Печакові, з яким вона була у „приятельських" взаєминах. Фелл борониться тим, що ніби вона хотіла — приєднати югославського комуніста до втечі на Захід. Після виявлення того скандалу — Печака відкликали до Веограду.

● У Франції помер у віці 90 років Альберт Сарро, який був французьким прем'єром у 1936 році, коли-то Гітлер, зламавши Версайський договір, зайняв Надренію. Франція, яка мала тоді куди сильнішу армію від німецької, не виступила проти Німеччини і цим підбадьорила її до збросння та імперіялістичної війни в 1939 році.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ Українського Народного Союзу

СУБОТА, 8-го ГРУДНЯ 1962:

НЮ ЙОРК, Н. Й. — Річні збори Відд. 204 о год. 7-ій веч. в залі ч. 25 в УНДомі, 140 Друга евню. В програмі: звіт уряду і контр. комісії та вибір уряду на 1963 рік. — В Гасій, секр.

АМСТЕРДАМ, Н. Й. — Місячні Збори Т-ва ім. І. Франка, Відд. 266, в год. 7:30 веч., в Укр. Горож. Клюбі, при 3-5 Телер вул. Управа запрошує всіх членів на ці Річні Збори, з огляду на вибір нової Управи на 1963 рік. На Зборах буде обговорювана справа 40-літнього ювілею Відділу, що припадає на 1963 р. — В. Труфин, секр.

БРУКЛИН, Н. Й. — Річні Збори Т-ва ім. Б. Хмельницького, Відд. 158, в год. 8:00 веч., в залі УНДому, при 216-218 Grand St. Проситься кожного члена обов'язково, без огляду на це, чи члени є членами Товариства, чи лише УНСоюзу. — Ю. Павчак, предс.; П. Дубовецький, рек. секр.

Посмертні згадки

Іван ШАНДЕРСЬКИЙ — довголітній член Б-ва св. ап. Петра і Павла, Відд. 102 УНСоюзу в Клівленді, Огайо, помер нагло в дні 10-го листопада 1962 року, на 74-му році життя. Покійний походив із повіту Самбір, Галичина. До УНСоюзу вступив 1918 р. Полишив у смутку дружину Анну, синів: Йосифа і Михайла, доньку Марію Шавронську та внуків. Похорон відбувся в середу, 14-го листопада ц. р., з української греко-кат. церкви св. ап. Петра і Павла, при W. 7th. Тлінні останки поховано на українському цвинтарі св. ап. Петра і Павла в Пармa, Огайо. — Вічна Йому Пам'ять!

М. Бобечко, секр.

Володимир ЛИСКОВИЧ — член Б-ва св. І. Хрестителя, Відд. 76 УНСоюзу в Нюарку, Ню Джерзі, помер дня 8-го листопада 1962 р., на 63-му році життя. Покійний вступив до УНСоюзу 1945 р. Покійний був предсідником Відд. 76. Полишив у смутку дальшу родину в ЗДА та рідного брата в краю. Покійний, спокійної вдачі та жертвенний на всі народні цілі, походив із села Глизанка, пов. Стрижів, Зах. Україна. Похорон відбувся 12-го листопада ц. р., з пох. заведення Литвин і Литвин до української кат. церкви св. І. Хрестителя, при Айві вул. в Нюарку, а опісля на цвинтар Evergreen. — Вічна Йому Пам'ять!

Подав В. Салабун, секр.

ТАРЗАН, ч. 4950. Гаррі Спір мусів обманювати...

"REMEMBER WHEN HARRY REFUSED TO CURE THAT KING'S WIFE FOR A THOUSAND WARRIORS?" EXPLAINED TARZAN.

HE REFUSED BECAUSE HE COULDN'T CURE HER! HE HAD ALREADY USED UP THE SAMPLE SERUM TO PROMOTE HIS REPUTATION--

"BUT FROM THEN ON HE HAD TO BLUFF. HE WAS NO DOCTOR, SO HOW COULD HE DECIPHER A TECHNICAL FORMULA AND MAKE A NEW SUPPLY?

— Пригадайте собі, як Гаррі відмовився вилікувати жінку короля за тисячу вояків? — вияснював Тарзан.

— Він відмовився, бо не міг її вилікувати! Він вже був зужив ті зразки серуму, щоб угрунтувати свою славу...

— І від тоді він мусів обманювати. Він не був лікарем, і тому не міг відчитати технічної формули та продукувати нові запаси ліку?